

Мороз В. М., Дубова О. І.,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

**ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ
ПРОФАЙЛІНГУ У МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ
ПРОГРАМ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»**

**JUSTIFICATION OF THE NEED TO EXPLAIN THE FUNDAMENTALS OF
PROFILING WITHIN THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL AND
PROFESSIONAL PROGRAMS IN THE SPECIALTY
"PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION"**

Профайлінг є одним з основних елементів в системі забезпечення державної безпеки України. На думку фахівців його можна застосувати у переважній більшості ситуацій які тим чи іншим чином пов'язані з правоохоронною діяльністю. Традиційно профайлінг вважається одним з найпоширеніших методів виявлення потенційних правопорушників в місцях значного скупчення людей, а також місцях які можуть бути ідентифіковані як такі що можуть нести в собі потенційну загрозу, як для суспільства цілому, так й для його окремих груп. Наприклад, профайлінг став обов'язковим методом профілактики, а відповідно й попередження протиправних дій в аеропортах та пунктах перетину державного контролю.

Сьогодні використання методу профайлінгу ми можемо зустріти у переважній більшості сфер суспільного життя, а також у межах напрямів професійної діяльності з підтримки його безпеки та розвитку. Не стало виключенням й сфера публічного управління та адміністрування. В публічному управлінні метод профайлінгу набув неабиякої своєї популярності у використанні з початком повномасштабної агресії Росії проти України.

У самому спрощеному вигляді вигляді зміст профайлінгу може бути поданий через призму «використання комплексних кримінологічних знань щодо характеристик конкретного суб'єкта: інформації про найбільш поширені злочини у сфері (на об'єкті) охорони; знання «типових» рис особи, що може вчинити протиправне діяння, мотивів злочину, соціально-демографічних характеристик злочинця, тобто його можливого віку, професійних навичок, місця роботи, статі, соціальних зв'язків. Беруться до уваги також уподобання, цінності та моральні характеристики особи, біометричні дані, зовнішні ознаки прихованої зброї» [1, с. 328]. Не дивлячись на достатньо складний зміст методу профайлінгу технологія його використання не є складною. Це пов'язано насамперед з тим, що в основу цього методу покладається спостереження за соціальними об'єктами (людьми, групами людей) з метою встановлення в їх поведінці певних відхилень від умовної норми, тобто виявлення ознак нетипової поведінки під час перебування в конкретній соціальній ситуації.

Сьогодні профайлінг, особливо в контексті актуалізованих військовою агресією Росії загроз, все далі частіше перестає розглядатися на рівні методу діяльності виключно представників правоохоронних органів. Зміна суб'єктів використання профайлінгу з правоохоронців на інших осіб, наприклад на суб'єктів публічного управління обумовлена фактом переміщення так званої арени підготовки та реалізації протиправної діяльності з місць масового скупчення людей до фізичних об'єктів місця розміщення органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Тут ми маємо на увазі, що під час військової агресії окремі державні службовці та службовці органів місцевого самоврядування під тиском з боку спецслужб іншої держави (наприклад, через страх розголошення наявного на них компромату) або з огляду на свої власні переконання (свідома підтримка політики іншої держави) починають співпрацювати з ворогом. Безумовно, така співпраця може нести в собі загрозу та небезпеку державі. Існує певний ризик, що «нетипова поведінка» або «відхилень від умовної норми» під час виконання державним службовцем повсякденних службових обов'язків може бути непомічена його колегами, а отже й протиправна діяльність не буде вчасно зупинена. Безумовно, якщо штат органу публічного управління передбачає наявність посади фахівця

правоохоронної діяльності (посада для особи яка має професійні знання та досвід щодо використання спеціальних методів розпізнання злочину), то протиправні дії будуть виявлені вчасно та наслідки скоєного злочину для суспільства будуть мінімальними. Але що робити за відсутності у штаті органу публічного управління такого фахівця? Це питання не є риторичним, адже відповідь на нього не повинна розглядатись на рівні очевидною. На нашу думку, сьогодні кожна особа яка здійснює свою трудову діяльність в органах публічного управління повинна виконувати функцію фахівця-профайлера. Така наша пропозиція про те що кожен державний службовець та службовець органу місцевого самоврядування повинен стати профайлером не є принципово новою, адже сучасні стандарти з управління ризиками в сучасних організаціях передбачають що кожен працівник організації, не залежно від займаної посади та її ієрархічного рівня, є фахівцем з управління ризиками [2, 3]. Разом з тим, ми розуміємо складність використання нашої пропозиції на практиці, адже згадана нами категорія суб'єктів прийняття та реалізації управлінських рішень не мають не лише фахових знань щодо профайлінгу, а навіть загальних уявлень про цей метод та його потенціали для забезпеченню правопорядку. За дослідженнями Ю.В. Руля та Т.О. Мартинової на профайлера покладаються три основні обов'язки: 1) ідентифікувати умови, які стають джерелом розвитку протиправної діяльності; 2) оцінка факторів, які впливають як на поведінку злочинців; 3) спрогнозувати подальшу поведінку злочинця [4, с. 163–164]. Чи може це виконати пересічна посадова особа органу публічного управління? Тут відповідь вже є однозначною – «ні», адже система підготовки осіб з вищою освітою за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» не передбачає формування певних компетенцій. До речі сам стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю також на достатньо умовному рівні актуалізує цю проблематику, а саме – «Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України» [5].

Приймаючи до уваги вище наведене вважаємо за доцільне запропонувати до викладання навчальну компоненту «Профайлінг в публічному управлінні» на рівні обов'язкової, принаймні на рівні реалізації освітньо-професійних програм другого рівня вищої освіти. До реалізації навчального контенту бажано

залучити фахівців-практиків з правоохоронних органів. Включення такої освітньої компоненти до системи підготовки фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» сприятиме не лише підвищенню професійного рівня майбутніх державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування (загально-професійний контекст), а й забезпечить підвищенню рівня кадрової безпеки органів публічного управління (загальнобезпековий контекст).

Список використаних джерел

1. Корольов В. Застосування профайлінгу на державному кордоні України. *Підприємництво, господарство і право*, 2019. №3. С. 327-330
2. Мороз В. М. *Державне регулювання Енциклопедичний словник з державного управління* / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. – 820 с. – С. 148.
3. Мороз В.М. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / В. М. Мороз, С. А. Мороз. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. – 140 с.
4. Руль Ю. В., Мартинова Т. О. *Психологія профайлінгу: навчальний посібник* Київ: ДП Видавничий дім «Персонал», 2018. 236 с.
5. Стандарт вищої освіти для другого рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» / *Наказ МОН України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для другого(магістерського) рівня вищої освіти» №1001 від 04.08.2020 / міністерство освіти і науки України».*